gentilis, traducere pe care o regăsim şi la Teodor Corbea. E interesantă şi traducerea pe care o dă dicţionarul pentru cunoscutul dans maghiar *hajdútánc* (*saltus hajdonicus*) ca *iepureasca*, denumire necunoscută până astăzi în alte izvoare. În limba română în general, acest dans este denumit *haidău*. Tot un sens aparte apare şi în traducerea cuvântului maghiar *levente* cu latinescul *effeminatus* „feminin”. Acest sens al cuvântului maghiar n-a fost atestat până acum nicăieri. Substantivul *levente* (care nu este identic din punct de vedere etimologic cu numele *Levente*, atestat deja înaintea descălecatului maghiar la Constantinos Porphyrogenetos, şi care provine din verbul *lesz* „va fi”) este un împrumut din limba sârbă în limba maghiară. Prima atestare a cuvântului o avem din anul 1568, cu sensul „viteaz, cavaler, soldat, mercenar” sau chiar „pierde-vară, aventurier”, dar cu sensul lui *effeminatus* în sursele maghiare încă nu l-am întâlnit.

LEVENTE NAGY
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Budapest Egyetemi tér 1-3
Budapesta
Ungaria

ANDREEA SOARE, *Reflexivul românesc. Sincronie şi diacronie*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, 275 p.

Lucrarea Andreei Soare tratează o problemă controversată a gramaticii româneşti: categoria reflexivului.

Structurată în cinci capitole, urmate de consideraţii finale, două anexe şi bibliografie, cercetarea are drept obiectiv „de a propune o modalitate de interpretare a reflexivului menită să înlăture problemele ridicate de varietatea formelor reflexive şi de ambiguitatea care însoţeşte în multe situaţii ocurenţele acestora” (p. 14).

Capitolul **1.**, intitulat *Descrierea şi interpretarea reflexivului în gramatici româneşti şi în alte studii de specialitate*, prezintă o abordare a categoriei reflexivului, aşa cum apare ea descrisă în gramaticile şi studiile româneşti vechi şi moderne. Un loc aparte este acordat de către cercetătoare GALR, subliniind noutatea pe care aceasta o aduce în interpretarea reflexivului, anume excluderea acestuia „dintre valorile de diateză” (p. 52) şi explicarea „prin eterogenitatea sintactică a acestuia în limba română şi prin aceea că niciuna dintre ipostazele reflexivului nu manifestă trăsăturile definitorii ale diatezei […]” (p. 57). În continuare, Andreea Soare se apleacă asupra analizei studiilor ce tratează categoria diatezei, concluzionând: „categoria diatezei reprezintă, în momentul actual, un concept devenit necuprinzător” şi pledând „pentru desfiinţarea categoriei diatezei din gramatica limbii române” (p. 63). Desfiinţarea diatezei nu echivalează, precizează autoarea, cu anularea sensurilor de „pasiv”, „reflexiv”, „reciproc”, „impersonal”; ele rămân funcţionale, servind doar ca determinant pentru ceea ce Andreea Soare propune să poarte denumirea de *corp verbal* (corp verbal reflexiv – CVR –, corp verbal reflexiv-pasiv – CVRP –, corp verbal reciproc – CVRec –, corp verbal impersonal – CVI –) (p.63-65).

În capitolul **2.**, *Cadre teoretice de interpretare a reflexivului oferite de teoriile moderne*, atenţia cercetătoarei se focalizează în special asupra studiilor străine ce discută problematica reflexivului din perspectiva teoriei cliticelor – pronominale şi anaforice (Borer, Kayne, Zwicky, Van Riemsdijk, Dobrovie-Sorin, Roberge, Bouchard) –, a teoriei legării (Bouchard, Aoun, Koster, Manzini), a structurii semantico-pragmatice (Ducrot – Schaeffer, Brunot, Geniušiene, Fillmore, Comrie). Un spaţiu destul de larg este acordat perspectivei tipologice a reflexivului prezentat în opoziţie cu reciprocul (Bhat, Lichtenberg, Vasilescu).

Capitolul **3.**, *Date privind istoria reflexivului românesc şi a diatezelor*, se constituie într-un inventar al reflexivului (pronume şi diateză) din perspectivă diacronică. Pornind de la indo-europeană,

trecând prin latină (cu stadiile sale) şi ajungând la româna veche, cercetătoarea demonstrează că reflexivul este moştenit din latină, subliniind însă că, datorită contactului cu slavii, româna a dezvoltat forme reflexive pentru verbele ce cunoşteau în latină doar valori active (p. 131).

Structurat în şase subcapitole, capitolul **4.**, *Forme şi utilizări ale reflexivului în limba textelor vechi originale româneşti (sec. XVI-XIX) (TVOR)*, reprezintă un adevărat document de limbă, cercetătoarea procedând la un inventar al situaţiilor de apariţie a reflexivului în texte vechi originale româneşti (culte şi documente particulare), grupând patru secole de limbă română.

Andreea Soare prezintă, pe secole, ocurenţele reflexivului în texte, centrându-şi atenţia asupra formelor reflexive accentuate (**4.1.**), a cliticelor reflexive sintactice şi nonsintactice (**4.2.**), a verbelor cu alt regim şi/sau alt sens faţă de cel din limba română actuală (**4.3.**), a expresiilor şi locuţiunilor verbale (**4.4.**), cât şi asupra altor posibilităţi de redare a reflexivului (**4.5**.), pentru a conchide în final că „textele de secol XIX sunt cele mai apropiate de uzul pe care reflexivul îl cunoaşte în româna contemporană, particularitatea acestora constând în folosirea CVR/CVRP ale căror verbe au etimon grecesc (fapt datorat contextului socio-cultural şi politic de la acea vreme), verbe care în limba actuală au ieşit din uz” (p. 182).

Bazat pe un corpus considerabil de texte de limbă scrisă şi vorbită actuale, ilustrând stilurile beletristic, publicistic şi ştiinţific, ultimul capitol, **5.**, *Forme şi utilizări ale reflexivului în româna actuală*, urmăreşte ocurenţele reflexivului în româna de azi, văzute dintr-o dublă abordare, însoţite de ample comentarii. Pe de o parte, se opreşte asupra utilizării în context (verbal, adjectival, nominal, prepoziţional) a reflexivului accentuat în D. şi Ac. (**5.1.**), a cliticelor reflexive sintactice şi non-sintactice (**5.2.**). Pe de altă parte, ia în discuţie dinamica reflexivului în limba română actuală (**5.3.**), arătând că verbe consacrate de normă ca nereflexive sunt utilizate reflexiv şi invers, ceea ce întăreşte ideea că limba inovează fără întrerupere. Se cuvine subliniat aici că lucrarea Andreei Soare are un merit aparte, şi anume faptul că propune un inventar de forme din paradigma reflexivului şi interpretează construcţiile în care intră cliticele reflexive nonsintactice, fapt inexistent în alte lucrări de gramatică românească.

În final, cercetătoarea conchide că „Reflexivul este o constantă în evoluţia limbii române (în sensul prezenţei permanente), tipologia acestuia s-a păstrat de-a lungul secolelor, în ciuda faptului că fiecare epocă inovează, schimbând registre sintactice, sensuri, renunţând la unele forme, preferând altele, readucând la lumină forme vechi sau creând forme noi” (p. 236).

În concluzie, se poate afirma că, prin cercetarea Andreei Soare, literatura românească de specialitate se bucură de o reuşită monografie a reflexivului românesc.

MARIA ALDEA
Universitatea „Babeş-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31

The World Atlas of Language Structures (WALS). Editat de MARTIN HASPELMATH, MATTHEW S. DRYER, DAVID GIL şi BERNARD COMRIE, Oxford, Oxford University Press, 2005, 712 pagini şi CD

WALS este acel gen de carte de referinţă care apare o dată la un secol şi care defineşte un domeniu ştiinţific pentru tot atâta vreme, în acelaşi timp un atlas lingvistic şi o *summa linguistica*, care a beneficiat de expertiza celor mai importanţi specialişti în tipologie lingvistică, precum şi de sprijinul Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology din Leipzig, cel care asigură şi ediţia on-line (http://wals.info/).